

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้และถ่ายทอดวิธีการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษโดยกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านดอนมูลพัฒนา ตำบลตูใต้ อำเภอเมือง จังหวัดน่านใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR : Participatory Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพการเพาะปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษและกระบวนการยอมรับการใช้ปุ๋ยน้ำชีวภาพและสารไล่แมลงของกลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ และพัฒนากระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดการใช้ปุ๋ยน้ำชีวภาพและสารไล่แมลงให้เกิดการยอมรับในกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านให้ครบทุกราย

วิธีการศึกษาใช้การสัมภาษณ์ การสำรวจข้อมูล การจัดเวทีชาวบ้าน การจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกร การสนทนากลุ่ม การศึกษาดูงาน การปฏิบัติจริงในแปลงทดลอง การเจาะเลือดตรวจหาสารพิษตกค้างในร่างกาย การตรวจหาสารพิษตกค้างในผัก การตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างดิน การสรุปบทเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและวิเคราะห์เนื้อหาโดยนำมาวิเคราะห์บนพื้นฐานความจริงในปัจจุบัน

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ (1) ผลการศึกษาสถานภาพการเพาะปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษพบว่าการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิต และการปรับตัวของชุมชนเกี่ยวกับการเพาะปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ เป็นระยะดังนี้ การผลิตแบบดั้งเดิมพอยู่พอกิน มีการปลูกพืชผักและข้าวเพื่อการบริโภคภายในครอบครัว มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตกัน ไม่มีการซื้อขาย มีการใช้แรงงานคนและสัตว์ ใช้ปุ๋ยคอก มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่มีปัญหาทางสังคม ไม่มีภาวะหนี้สิน ต่อมามีการเข้ามาของนายทุนยาสูบและสารเคมี การปลูกยาสูบเป็นการเริ่มต้นการปลูกฝังการใช้สารเคมีให้กับเกษตรกร มีการใช้เครื่องทุ่นแรง มีค่านิยมเรื่องวัตถุ ปลูกยาสูบได้ 3-4 ปี มีเกษตรกรบางรายปลูกพืชผักสวนครัว นำผักไปขายที่ตลาดมีการติดต่อกับคนภายนอก ทำให้ทราบราคาของในท้องตลาดและเริ่มเห็นว่าถูกนายทุนยาสูบเอารัดเอาเปรียบเรื่องราคาปุ๋ยและสารเคมี เกษตรกรจึงหันมาปลูกผักแทนยาสูบและใช้สารเคมี ทำให้พืชผักสวยงามขายได้ราคาดี มีรายได้ มีการซื้อเครื่องอำนวยความสะดวก ปลูกบ้านใหม่ มีการกู้ยืมเงินจากธนาคาร บางรายส่งคืนเงินเฉพาะดอกเบี้ยทำให้มีหนี้สินสะสม แต่ไม่มีการอพยพแรงงาน ไม่มีปัญหาทางสังคม การปลูกผักเริ่มวิกฤตจากผลกระทบของการใช้สารเคมีมากในการเพาะปลูก มีแมลงรบกวนมาก มีหนอนใยผักมาก พืชเจริญเติบโตไม่เต็มที่ มีโรคของพืชรบกวน เช่น เชื้อรา มีผลกระทบต่อดินทำให้ดินเสื่อมสภาพ มีผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร เกษตรกรมีสุขภาพที่แย่ลง มีผู้เสียชีวิตด้วยโรคหัวใจล้มเหลว โรคมะเร็ง มีผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยา ทำให้สภาพแวดล้อมเสีย ทางชุมชนจึงมีการแก้ไขปัญหาเพื่อลดการใช้สารเคมีโดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเจ้าหน้าที่การเกษตรให้การสนับสนุนด้านวิชาการแก่กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มแกนนำในชุมชน (2) ผลการศึกษากกระบวนการยอมรับการใช้สารชีวภาพในการเพาะปลูก

มีการใช้กระบวนการหลายอย่าง ตั้งแต่การเจาะเลือดตรวจหาสารพิษในร่างกายและการตรวจหาสารพิษตกค้างในผัก การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน การจัดทำแปลงสาธิต การเข้าโรงเรียนเกษตรกร การจัดเวทีเสวนา การศึกษาดูงานนอกพื้นที่ พบว่า การให้ความรู้และวิเคราะห์ชุมชน เพื่อกระตุ้นให้เห็นปัญหาและวิกฤตของปัญหา โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารเคมี ทำให้เกษตรกรตื่นตัว และเห็นความสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สารเคมีโดยหันมาใช้สารชีวภาพ โดยอาศัยโรงเรียนเกษตรกรเป็นสถานที่เรียนรู้ทำตามหลักวิชาการและมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ผลที่เกิดขึ้นในเชิงพัฒนาพบว่า เกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มกัน มีคณะกรรมการดำเนินงาน มีกฎระเบียบ มีกิจกรรมร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้แกนนำในชุมชน เกษตรกรเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นกองทุนในการประกอบอาชีพทางการเกษตรจากองค์กรท้องถิ่นคือ องค์การบริหารส่วนตำบลได้ นอกจากนี้บ้านคอนมูลพัฒนายังมีความตื่นตัวในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภายนอก ความตื่นตัวในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านเศรษฐกิจทั้งส่วนของผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกรและประชาชนทั่วไป

Abstract

This paper is a summary report of study research on the process of learning development and the expansion of methodology in planting vegetables using organic farming by the group of farmers at Donmoonpatana Village, Dootai subdistrict, Muang District, Nan Province. The type of research was Participatory Action Research (PAR.) and aimed to study the situation of planting vegetables using organic farming and admission among farmers in the process of biofertiliser and botanical pesticide.

Types of study were interview, data collection, seminar, set up the Farmers Field School, group discussion, site seeing, work shop in the real field, cholinesterase enzymes, soil analyze, wrapping up the lessons, analyze all data based on real status.

The findings were:

1). The study in situation of planting vegetables using organic farming was shown that the way of producing had changed and the adjustment among all farmers were changed from in family and villagers consumption turned into produce for sale and needed more amount and quantity used chemical product such as tobacco. When farmers found that they were pressed by traders about the price of production, then, they turned to plant vegetables by the same way and made the letter living. Again, they found the problems in using chemical product, also, their health grew worse. Some of the farmers died of cancer and congestive heart failure. The public health and agriculture officers helped them to decrease using chemical product.

2). The process of admission among farmers in using biofertiliser and botanical pesticide made them convinced that they had to avoid chemical method using more development to the letter method.

The result in the letter method was found that : farmers that united into a group or club and had a committees, discipline, activities, changing knowledge together made them understand their roles. The supportation from local organization such as Dootai subdistrict. Organization made a good development and cooperation between them all.